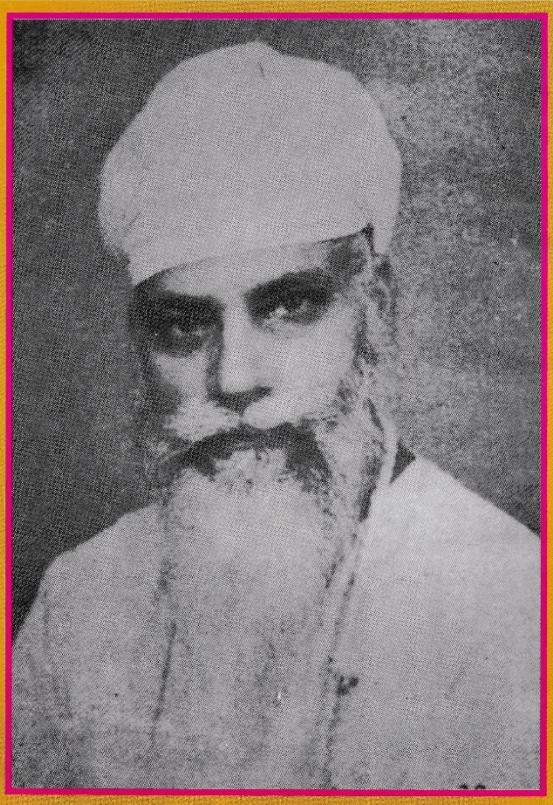

Waryam Singh Musawvar

ਚਾਮ ਵਿਖੋਗੀ - ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਵਰ
(1905 ਈਸਾਈ - 8 ਜੂਨ 1987 ਈਸਾਈ)

Harjinder Kanwal

<https://archive.org/details/namdhari>

Waryam Singh Musavvar (Artist)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੁਸਵਰ
ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਸੱਤਿਸਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ "ਬਾਬੜ ਅਤ-ਪਾਣ ਅੰਕ"
ਮਾਲ ਵਾਣੀ 2010 ਵਿਖੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਈ ਸੀ

Waryam Singh was a disciple of S. Sobha Singh, the great Sikh artist. He lived nearly all his life in the divine presence and patronage of Sri Satguru Partap Singh Ji at Sri Bhaini Sahib and Sri Jeevan Nagar. After Satguru Partap Singh Ji, Sri Jagjit Singh took him in his fold.

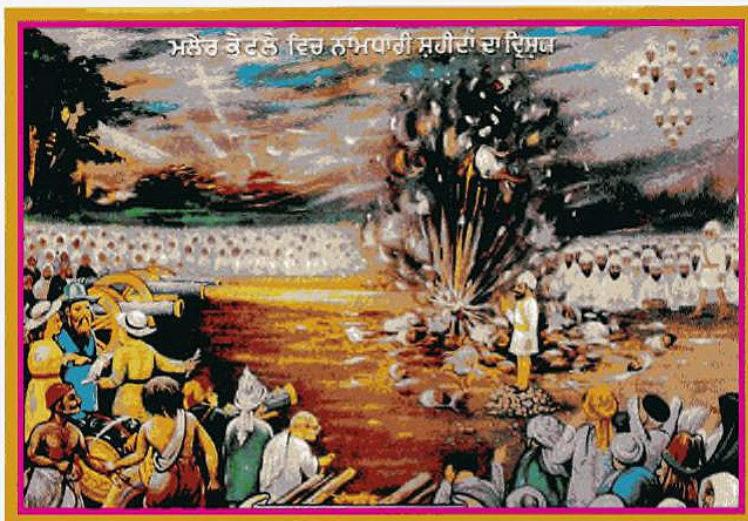
He painted mostly from the Revolutionary Namdhari historical themes created during the time of Sri Satguru Ram Singh Ji when Satguru Ji unfurled the flag of Freedom on 13th April 1857, the struggle to free India from the British Raj.

Guru Ram Singh started the non-co-operative movement against the British by Boycotting all British goods and means of transport. He introduced his own Postal System, Swadeshi garments, private schools and transportation.

This was adopted by Mahatma Gandhi fifty years later. He abolished the practice of child marriage and girl infanticide.

He also introduced marriages of widows and condemned the practice of Sati (self-demolition with dead husband). A Great Reformer, who was a thorn in the eyes of the British.

During his visit to Sri Bhaini Sahib, the headquarters of the First Freedom Fighters of India. the first Prime Minister of India, Pandit Jawahar Lal Nehru was filled with emotion, when he glanced at the heart rendering patriotic paintings of the martyrs who fought for the freedom of India.

(ਮਲੋਰ ਕੁੰਭ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਾਕਾ)

17 ਜਨਵਰੀ ਅਤੇ 18 ਜਨਵਰੀ 1872 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਦਮਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਫ਼ਮਤ ਨੇ 66 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੱਪਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੀ ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਦਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੇਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਤੱਪ ਦੇ ਗੱਲਅੰਦਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਛਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਕੱਦ ਮਧਰਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤੱਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਵੀਰ ਬਹਾਦਰ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਖੱਤ ਵਿਚ ਜਿਆ ਅਤੇ ਢੀਓਂ ਇਕਠੀਆਂ ਕਰਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਉਪਰ ਬਦਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ, “ਦੇਖ ਬਿਲਿਆ! ਮੇਰਾ ਕਦ ਤੇਰੀ ਤੱਪ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਚਲਾ ਗੋਲਾ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਲੈਣ ਦੇ।” ਤੱਪ ਚਲੀ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿੰਘ ਤੱਪਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

A PICTURE IS WORTH A THOUSAND WORDS – really applies to the paintings of Waryam Singh, whose each painting in itself is a chapter of the Kuka Revolution history- their fight for freedom and justice. Each painting depicts the historical events of the tumultuous times the Namdharies and their Guru, Satguru Ram Singh faced in the freedom struggle. Eventually Satguru Ji was deported to Burma, so that the Freedom Movement could be suppressed.

Just a few of his paintings are depicted in this article. For the complete set of photographs and more information on this remarkable artist, please see the book on S. Waryam Singh Musawar by Mr. Devinder Singh Jia Natha.

This book is available online at the following link.

<https://archive.org/details/WaryamSinghMusawar>

Waryam Singh died in 1987 at the age of 82 years. His legacy remains a legend in Panjab Art history.

ਕਲਾਵਾਂ ਦੀ ਬੋਲਦਾਵ ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਗਨ ਦੇ ਹੋਰੂਨ ਸਾਰੀ ਤਵਾਨਗੀ

ਸ਼ਹੀਦੁ ਕਮ ਸਿਖ ਮੀ ਕਾਨੂੰ ਦੀ ਬੋਲਦਾਵ ਦੀ ਪਾਂਡਾ ਕਾਨ ਦੇ ਪੰਡ ਹਲ ਕਲ ਜਾਣ ਸਿਖ ਮੀ ਰਾਹ ੧੧ ਅਕਾਲ ੧੯੦੨ ਸੋਵੀਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹੋ ਹੋਰੂਨ ਸਾਰੀ ਜਾਣ ਹੈ।

Satguru Ram Singh on a ship from Calcutta after being deported to Burma by the British for his Freedom revolution against their regime.,

(ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ)

ਅੰਗੋੜੜ ਹਕਮਤ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਨੌਜੇ ਬੁਚੜਪਾਨੇ ਪੈਲੇ। ਐਸਾ ਕੁਕਰਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਿਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਨੌਜੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਿਥੋਂ ਕਾਂ, ਇਲਾਂ ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਬੱਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਿਮਿੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਇਹ ਬੇਅਦਬੀ ਸ਼ਹਾਰ ਨਾ ਸਕੇ ਅਤੇ 14-15 ਜੁਨ 1871 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੁਚੜ ਪਾਨੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਗਊਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਚੜਬੱਧ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਬੁਕਲ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ ਹੋ ਗਏ। ਸਰਕਾਰ ਜ਼ੇਰ ਲਗਾ ਹਟੀ ਪੰਤੂ ਬੁਚੜਬੱਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਹ ਨਾ ਮਿਲੀ। ਅਥੀਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਆਪ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ, ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਮ ਬਾਗ ਦੇ ਬੱਹੜ ਨਾਲ ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫਾਸੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। 15 ਸਤੰਬਰ 1871 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਇਹ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਸੀ ਕੂਟ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਾਲੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

Harjinder Kanwal
Dec 2022